

Beleidsplan Begraafplaatsen

2017-2022

gemeente Bergen

Todo 2.0

Havendijk 12-14, 4101 AB Culemborg
www.todo2levendestad.nl
06 - 23 80 77 94

Opdrachtgever:
Datum:

Gemeente Bergen
maart 2017

Inhoud

1	Samenvatting.....	7
2	Wat ging eraan vooraf?	9
3	Uitvaart en uitvaartverzorging	10
3.1	Begraafplaats, uitvaart en rouw.....	10
3.2	Graven, grafrechten en onderhoud.....	10
3.3	Administratie en facturatie	11
4	Trends en ontwikkelingen	12
4.1	Trends in de uitvaart.....	12
4.2	Meer aandacht voor cultureel erfgoed.....	12
4.3	Vergrijzing zet door.....	12
4.4	Kortere verlenging grafrechten	13
4.5	De waarde van de parken	13
5	Beleidskeuzes voor de begraafplaatsen.....	14
5.1	Algemeen	14
5.1.1	Administratie en rechten	14
5.1.2	Exploitatie	14
5.2	Begraafplaats Bergen	15
5.2.1	Beeldkwaliteit van park en grafvelden	15
5.2.2	Capaciteit.....	15
5.3	Begraafplaats Schoorl.....	16
5.3.1	Beeldkwaliteit van park en grafvelden	16
5.3.2	Capaciteit.....	16
5.4	Begraafplaats Egmond.....	17
5.4.1	Beeldkwaliteit van park en grafvelden	17
5.4.2	Capaciteit.....	18

Bijlagen	20
----------------	----

1 Samenvatting

De gemeente Bergen heeft vier gemeentelijke begraafplaatsen, waarvan er drie in gebruik zijn en één gesloten is. Het betreft de begraafplaatsen van Bergen, Egmond en Schoorl en de gesloten begraafplaats aan de Ruinelaan in Bergen. De gemeentelijke begraafplaatsen hebben een lokale functie. Zelfs tussen de kernen van de gemeente Bergen is weinig uitwisseling. De begraafplaatsen worden onderhouden door de gemeente.

Nu het beleidsplan 2007-2017 afloopt, is het tijd voor actualisatie van het beleid. Bij deze actualisatieslag spelen enkele concrete vraagstukken waarop een antwoord is geformuleerd. Zo bestaat in Egmond de wens om een aantal historische graven te behouden. Verder is het hoge grondwaterpeil van belang op de begraafplaats van Egmond, waardoor alleen nog in twee lagen kan worden begraven.

In dit plan wordt een doorkijk gemaakt naar de capaciteit en kwaliteit van de begraafplaatsen voor de toekomst. Van belang hierbij zijn aandacht voor historie, de dubbele vergrijzing en het afgeven van grafrechten voor perioden van vijf jaar.

De graf- en begraafrechten zijn marktconform voor de regio. De kostendekking voor de begraafplaatsen is in 2016 ongeveer 80%. Een deel van de grafruimte is niet in gebruik maar doet wel mee in het beheer, wat een oorzaak kan zijn van de niet volledige kostendekking. De grafadministratie, een wettelijke plicht, is op orde.

De vraag naar kistgraven neemt verder af, in 2016 28% begraven. Voor een toekomstgericht begraafplaatsbeheer wordt gekozen voor het clusteren van graven op enkele velden, waardoor andere velden geheel vrij komen. Immers, vrije velden op de begraafplaatsen zijn eenvoudiger te beheren dan grafvelden. Bovendien biedt dat nieuwe ruimte voor urnengraven.

De begraafplaatsen van Bergen en van Schoorl worden de laatste jaren beheerd volgens de principes van natuurlijk beheer. Het natuurlijk beheer wordt met dit beleid omarmd en vastgesteld als de beheermethode voor de toekomst. Het geeft een mooie vergroening aan de begraafplaatsen; een passend beeld bij de ligging in de binnenduinrand. Op deze begraafplaatsen is een inventarisatie van historische graven gewenst.

De vlakke, kleine begraafplaats van Egmond vormt een groot contrast met de glooiende omgeving. Het is een heel karakteristieke historische begraafplaats met een belangrijke functie in het dorp. Dit karakter wordt behouden en versterkt. In dit beleidsplan wordt ingezet op de instandhouding van historische grafmonumenten, herstel van de historische waarde en het bruikbaar maken van de grafvelden voor het toekomstig beheer. Nieuwe grafmonumenten op het historische deel krijgen een verschijning die hierop is aangepast. Voor deze begraafplaats wordt een separaat kwaliteitsplan opgesteld. Het kwaliteitsplan begraafplaats Egmond is een uitvoeringsplan waarin alle facetten van het benoemde beleid concreet worden gemaakt en tot uitvoering gebracht.

Wanneer rechthebbenden afstand doen van een graf en niet langer rechten betalen valt het graf terug aan de gemeente. Dit graf kan

geruimd worden en vervolgens opnieuw in gebruik genomen. De capaciteit aan grafruimte voor kistgraven is daarmee op alle begraafplaatsen voldoende. Voor de urnengraven, waarvoor de vraag toeneemt, zal per vijf jaar een capaciteitsberekening moeten worden opgesteld en zo nodig extra ruimte ingericht worden. Alle drie de begraafplaatsen bieden daartoe voldoende ruimte.

Naast het reguliere begraafplaatsbeheer is er aandacht nodig voor de grote hoeveelheid grafmonumenten met een kunstzinnige uiting, met name op de begraafplaats van Bergen. Deze monumenten kunnen, wanneer er afstand wordt gedaan van een graf, een plek op de begraafplaatsen krijgen. Dit ter ondersteuning van de sfeer en inrichting van het park als geheel.

Naast dit beleidsplan wordt eveneens de beheerverordening aangepast. Daarin is de uitgifte en verlengingstermijn van de eigen graven aangepast. Voor de begraafplaats van Egmond is de uitgifte van bovengrondse keldergraven niet meer mogelijk. Daarnaast is sinds het vorige beleidsplan begraafplaatsen de beperking ingevoerd van eigen graven uitsluitend voor twee stoffelijke resten.

2 Wat ging eraan vooraf?

De gemeente Bergen stelde in 2007 het eerste Beleidsplan Begraafplaatsen vast. Het beleidsplan was een middel om de begraafplaatsen van Bergen, Schoorl en Egmond na de herindeling van 2001 te harmoniseren. Naast het maken van beleid is een beheerverordening opgesteld voor de begraafplaatsen die in 2004 in werking is getreden.

De missie uit het vorige beleidsplan blijft van kracht:

De gemeente Bergen biedt voldoende ruimte tot begraven en asbestemming ten behoeve van de eigen bevolking. Het karakter van iedere begraafplaats is passend in de binnenduinrand en biedt variatie in producten, afgestemd op de vraag. Hiermee geeft ze, passend binnen de daarvoor geldende wetgeving, uiting aan de zorg voor burgers en biedt gelegenheid tot rouw en rouwverwerking.

Directe aanleiding voor het opstellen van het beleidsplan 2017-2027 waren de volgende opgaven:

- De capaciteit voor de komende tien jaar voor alle drie begraafplaatsen moet worden gegarandeerd. Hierbij moet rekening worden gehouden met een dubbele vergrijzing;
- De grondwaterstand van de begraafplaats van Egmond maakt het noodzakelijk om de graven slechts voor twee lagen diep in gebruik te nemen.
- De grafrechten kunnen momenteel alleen met tien jaar worden verlengd. Bij nabestaanden bestaat de wens voor verlenging met vijf jaar;
- Hoe om te gaan met historische graven en graven met kunstuiting? Stichting Historisch Egmond heeft de gemeente verzocht om graven te behouden met een historische karakter;

Leeswijzer: In het volgende stuk zijn bedragen en hoeveelheden graven genoemd. Hierbij is als peildatum 31 december 2016 aangehouden.

3 Uitvaart en uitvaartverzorging

De gemeente heeft, als gevolg van de Wet op de Lijkbezorging, een verantwoordelijkheid om te voorzien in voldoende, goede grafruimte voor de eigen bevolking. In Bergen is deze verantwoordelijkheid vertaald in het exploiteren van drie begraafplaatsen, te weten de gemeentelijke begraafplaatsen van Bergen, Schoorl en Egmond. Daarnaast zijn er binnen de gemeentegrenzen nog negen bijzondere begraafplaatsen en één oude gesloten begraafplaats.

Een begraafplaats heeft een functie voor begraven. In de gemeente Bergen is deze functie aangevuld met mogelijkheden voor een dienst, condoleance, asbestemming en herdenken.

Bergen heeft 29.950 inwoners, een licht afnemend aantal. Hiervan is een relatief grote groep ouder dan 65 jaar, landelijk 17,3 procent in Bergen 28 %. Het sterftcijfer voor Bergen is met 14 promille hoger dan het landelijke sterftcijfer van 8 promille. In de gemeente wordt gesproken van een dubbele vergrijzing, wat invloed heeft op het aantal uitvaarten per jaar.

Waar we voorheen vaak met een enkele optie te maken hadden bij het vormgeven van een uitvaart is er nu veel keuzemogelijkheid.

3.1 Begraafplaats, uitvaart en rouw

Een begraafplaats is bij uitstek een locatie voor rouw en rouwverwerking. Dat maakt het nemen van besluiten over de toekomst van een begraafplaats vaak niet gemakkelijk. Om voldoende recht te doen aan de emoties van de plek wordt dit beleidsplan zoveel mogelijk gemaakt op basis van feiten.

3.2 Graven, grafrechten en onderhoud

De gelden die voor de begraafplaats worden geïnd, bestaan uit grafrechten, onderhoudsrechten en begraafrechten. De tarieven worden

jaarlijks bepaald in de legesverordening. In het verleden was het alleen mogelijk de grafrechten met tien jaar te verlengen. Na de aanpassing van de Wet op de Lijkbezorging in 2010 is verlengen met vijf jaar ook mogelijk. Daartoe moet de eigen gemeentelijke beheerverordening worden aangepast.

Er zijn verschillende soorten graven beschikbaar. De gemeente onderscheidt diverse typen graven:

- Het algemene graf. Een algemeen graf is een graf waarbij geen keuze en geen uitsluitend recht is. De grafrusttermijn van tien jaar wordt gegarandeerd. Het graf wordt gedeeld met onbekenden.
- Het eigen graf voor bepaalde tijd. Hierbij geldt een uitsluitend recht. De rechthebbende op het graf bepaalt wie worden begraven in dit graf en of er wordt verlengd of afstand wordt gedaan. Sinds de jaren '70 worden in de gemeente alleen graven voor twintig jaar met het recht op verlengen uitgegeven. Er worden geen graven meer voor onbepaalde tijd uitgegeven. Dit heeft een gunstig effect op de capaciteit van de begraafplaatsen, omdat graven opnieuw in gebruik genomen kunnen worden.
- Keldergraven zijn een bijzondere vorm van de eigen graven. Met name in Egmond zijn de bovengrondse delen van de keldergraven niet meer wenselijk doordat ze de toegankelijkheid van de grafvelden beperken. Bovengrondse keldergraven komen boven het maaiveld uit wat het maaierwerk bemoeilijkt. Ondergrondse keldergraven kunnen wel uitgegeven blijven worden.
- Urnen. Voor urnen zijn er verschillende mogelijkheden; zowel urnennissen als urnengraven worden met een bepaalde looptijd in gebruik gegeven. Een regelmatige uitbreiding passend bij de vraag is nodig in de komende jaren. Voor urnengraven geldt ook dat, nadat de rechten vervallen aan de gemeente, wordt overgegaan tot ruiming, zodat het graf opnieuw gebruikt kan worden.

Historische en bijzondere graven. Het in stand houden van historische en bijzondere graven heeft een negatieve invloed op de capaciteit van de begraafplaats. Het leidt echter niet tot een probleem, aangezien er voldoende vrije graven zijn.

Alle graven met bijbehorende grafrechten dragen bij aan de inkomsten van de begraafplaats. De lasten worden daarmee verdeeld over alle gebruikers. De gemeente ontvangt jaarlijks per eigen kistgraf € 87,25 aan onderhoudsrecht en € 69,06 grafrecht. De gemeente heeft ongeveer vierduizend graven uitgegeven. Zo'n tweeduizend graven zijn nog beschikbaar.

De gemeente als eigenaar van de begraafplaatsen staat voor het onderhoud van de begraafplaats als geheel. Het onderhoud aan grafmonumenten is niet aan de gemeente, maar aan de rechthebbenden.

Naast de tarieven voor graf- en onderhoudsrechten worden ook leges geheven over de dienstverlening. Voor de uitvaarten en diensten wordt per gelegenheid het tarief verrekend. Nader onderzoek hiernaar kan duidelijk maken of de toerekeningen in lijn zijn met het geleverde.

3.3 Administratie en facturatie

Een belangrijk deel van het beheren van de begraafplaatsen is het bijhouden van de grafadministratie. Vanuit de wet ligt er de verplichting bij te houden waar welke stoffelijke resten zijn begraven. Daarnaast moeten graven gekoppeld zijn aan rechthebbenden zodat de beheerder in contact kan treden met de rechthebbenden wanneer nodig.

De administratie bestaat uit het bijhouden van ongeveer vierduizend contracten met rechthebbenden. Het actueel houden hiervan is een continu proces. Een actuele administratie ondersteunt de kostendekking van de begraafplaats.

4 Trends en ontwikkelingen

4.1 Trends in de uitvaart

De uitvaart werd in de laatste decennia meer onderdeel van het leven. De persoonlijke uitvaart, de duurzame uitvaart, de gevierde uitvaart. De uitvaart is meer een afspiegeling van de stijl van leven geworden. Een breder pallet aan voorzieningen en mogelijkheden is nodig en wordt in Bergen ook aangeboden. Landelijk is de trend aan het verschuiven van begraven naar cremieren, respectievelijk 35 procent en 65 procent. Voor Bergen ligt deze verhouding in 2016 op 28 – 72 procent.

Het voorzien in voldoende grafruimte is in de wet op de Lijkbezorging vastgesteld als verplichting voor de gemeente. Het verzorgen van ruimte voor asbestemming is geen wettelijke verplichting, maar een beleidskeuze van de gemeente.

4.2 Meer aandacht voor cultureel erfgoed

Historische graven

De Stichting Historisch Egmond heeft samen met de Stichting voor funerair erfgoed Terebinth een inventarisatie gemaakt van de waarden en kenmerken van historisch grafmonumenten op de begraafplaats van Egmond. Ze zijn opgenomen in een inventarisatierapportage die aan de gemeente is aangeboden. Aan de hand van een lijst met criteria (zie bijlage) zijn grafmonumenten onderscheiden met een waardering. Alle graven met een 'hoge waarde', 'bijzondere waarde' of 'zeer hoge waarde' komen voor behoud in aanmerking komen. Bij voorkeur blijven deze graven gehandhaafd op het graf, niet in een galerij op de begraafplaats.

Naast graven waarbij de grafsteen een historische waarde heeft zijn graven aanwezig van bewoners die een bijzondere betekenis hebben gehad voor de lokale gemeenschap of daarbuiten. Denk hierbij aan het graf van de Jaepie Jaepie, de bekende bootsman van de Egmondse roeireddingsboot. De gemeente heeft het recht los van de historische

waarde, in overleg met relevante partijen en de historische verenigingen, graven van bijzondere inwoners duurzaam in stand te houden. Het behoud van bijzondere graven biedt de gemeente als het ware een stenen archief.

Van de begraafplaatsen van Bergen en Schoorl bestaat geen inventarisatie van de historische graven. De gemeente staat open voor een advies van de historische verenigingen over de historische grafmonumenten van deze begraafplaatsen. Denk daarbij ook aan graven zoals die van schilders van de Bergense School.

Kunstuitingen op graven

Naast historische graven heeft de gemeente een grote hoeveelheid graven met kunstuitingen als monument. Voor deze graven kan eenzelfde situatie ontstaan als die voor de historische graven. De graven zullen aan het einde van de termijn waarop wordt betaald, terugvallen aan de gemeente. De gemeente kan het graf ruimen en de grafmonumenten kunnen desgewenst door de rechthebbenden worden opgehaald. Indien de rechthebbenden de monumenten niet ophalen is het aan de gemeente deze te vernietigen. Met dit beleidsplan stellen we dat bijzondere monumenten van gemeentewege een nieuwe bestemming op de begraafplaats krijgen. Zij dragen bij aan het stenen archief en de sfeer en uitstraling van de begraafplaats.

4.3 Vergrijzing zet door

De vergrijzing zet door. De totale bevolking van Bergen daalt in beperkte mate. Voor 2020 zal daardoor het sterftcijfer rond de 410 liggen, een fractie hoger dan het huidige cijfer. Voor de begraafplaatsen worden geen problemen verwacht, indien het cyclische proces van ruimen en opnieuw gebruiken in stand blijft. Door te ruimen komt weer nieuwe grafruimte beschikbaar, waardoor er geen capaciteitsprobleem ontstaat. Omdat graven, waarvan de rechten vervallen, worden geruimd, blijft er op alle drie de begraafplaatsen voldoende capaciteit beschikbaar. Met de rechten op graven voor bepaalde tijd, het vervallen aan de gemeente en het ruimen, is een situatie ontstaan die geen extra

grafruimte meer vraagt. Het uitbreiden van begraafplaatsen is niet langer nodig.

Het is aan de rechthebbende te bepalen of het graf intact blijft of geruimd gaat worden door het wel of niet verlengen van de grafrechten. In plaats van graven op nieuwe rijen uit te geven, worden nu keuzegraven uitgegeven.

Ontwikkelingen zoals het behoud van historische graven en het herinrichten van een begraafplaats ten behoeve van toegankelijkheid vragen wel extra capaciteit. Dat leidt op dit moment niet tot tekorten.

Naast de totale capaciteit is het van belang dat de capaciteit per type graf toereikend blijft. In de bijlage is een overzicht opgenomen van de capaciteit per begraafplaats.

De niet gemeentelijke begraafplaatsen binnen de grenzen van de gemeente Bergen hebben geen melding gemaakt van een tekort aan graven. De gemeente neemt deze dan ook niet mee in haar capaciteitsberekening.

4.4 Kortere verlenging grafrechten

In het verleden was het alleen mogelijk de grafrechten met tien jaar te verlengen. Na de aanpassing van de Wet op de Lijkbezorging is verlengen met vijf jaar ook mogelijk. De gemeente ontvangt regelmatig vragen voor een verlenging met vijf jaar. Om hieraan tegemoet te komen is een aanpassing van de gemeentelijke beheerverordening gewenst.

4.5 De waarde van de parken

De gemeentelijke begraafplaatsen hebben een parkachtige sfeer in de binnenduinstrand. Met name de begraafplaats van Schoorl is zeer passend bij het duinlandschap. Op de begraafplaatsen van Schoorl en Bergen wordt natuurlijk groenbeheer toegepast. De velden zijn vergroend, niet door aanplant maar door het schoonhouden van grond te beperken en het groen en gras weer een kans te geven. Daarmee loopt Bergen mee

met de trend naar natuurbegraven en natuurlijke parken. Behoud van deze waarde is van groot belang voor de aantrekkelijkheid van de begraafplaats.

De begraafplaats van Egmond is een vlak veld in het glooiende duingebied. In het verre verleden is het maken van deze locatie met veel zorg en aandacht uitgevoerd. Het terugbrengen van het oorspronkelijke ontwerp is een haalbare optie.

Algemene beleidspunten voor begraafplaats beheer:

1. Iedere vijf jaar de capaciteit van de urnenplaatsen afstemmen op de vraag.
2. Graven met historische waarden 'zeer hoog', 'hoog' en bijzondere waarde', behouden in de bestaande toestand.
3. Het incidenteel aanwijzen van graven van bijzondere inwoners voor behoud. Hiertoe moet de gemeente richtlijnen opstellen.
4. Kunstuitingen op graven koesteren en herbestemmen op de begraafplaats als daartoe aanleiding is.
5. De beheerverordening aanpassen op het verlengen van grafrechten met vijf jaar.
6. Onderzoek uitvoeren naar de kosten en baten van de gebouwen op de begraafplaatsen.
7. Het natuurlijk beheer van de parken continueren en vaststellen als beheersystematiek.

5 Beleidskeuzes voor de begraafplaatsen

5.1 Algemeen

De gemeentelijke begraafplaatsen zijn gelegen in de kernen Bergen, Egmond en Schoorl en voorzien in de behoefte tot begraven en asbestemming voor de eigen bevolking. In dit hoofdstuk wordt 'per begraafplaats' de situatie en het beleid voor de toekomst nader beschreven, na een algemeen beleid op de thema's administratie/rechten en exploitatie.

5.1.1 Administratie en rechten

De administratie van graven en grafrechten is op orde. Voor alle actuele graven worden rechten betaald. De inkomsten van de bijna vierduizend graven bedragen ongeveer € 435.000,-. De overige inkomsten komen uit eenmalige diensten zoals uitvaarten en gebruik van de gebouwen.

De gemeente is goed in contact met de rechthebbenden. Via Centric, het grafadministratieprogramma, worden wijzigingen bij de rechthebbenden verwerkt in de begraafplaatsadministratie.

Op de begraafplaats in Egmond zijn in het verleden graven uitgegeven met een recht op drie-diep-begraven. Door de stijging van het waterpeil is drie-diep-begraven geen optie meer, aangezien de onderste laag in het grondwater komt te liggen. Hierdoor wordt de ontbinding van stoffelijke resten ernstig vertraagd. Verder is het ruimen van deze graven ARBO-technisch niet verantwoord. Het drie-diep-begraven wordt daarom beëindigd. De derde laag kan nog wel gebruikt worden als verzamelgraf (schudden) voor de familie, waarmee het graf een familiegraf kan blijven.

Er worden sinds een aantal jaren al geen nieuwe graven meer uitgegeven met deze rechten. De bestaande rechthebbenden moeten over de nieuwe situatie worden geïnformeerd. Wanneer rechthebbenden

hier problemen mee hebben, is maatwerk naar redelijkheid en billijkheid gewenst.

5.1.2 Exploitatie

De gezamenlijke begraafplaatsen van Bergen zijn voor ongeveer 80% kostendekkend. In 2007 bedroeg de dekking van de kosten 58%. Er heeft sinds die tijd een aanzienlijke verbetering van de kostendekking plaatsgevonden.

Het relatief hoge aantal niet in gebruik zijnde graven is een van de oorzaken dat de kostendekking geen honderd procent bedraagt. Op de begraafplaatsen kan het clusteren van de graven, waardoor het onderhoud van de grafvelden eenvoudiger wordt, leiden tot een beperking van de onderhoudskosten op de lange termijn. Meer promotie en aandacht voor de mogelijkheden voor asbestemmingen kan de bezettingsgraad van de begraafplaats en daarmee de inkomsten verhogen. De kosten voor het beheer van de begraafplaatsen zijn in de afgelopen tien jaar niet veranderd. De tarieven geven geen aanleiding tot bijstelling.

5.2 Begraafplaats Bergen

De begraafplaats van Bergen is een park van ongeveer 95.000 m² en ligt langs de Kerkedijk. Via een oprijlaan van berken wordt het parkeerterrein van de begraafplaats bereikt.

5.2.1 Beeldkwaliteit van park en grafvelden

De begraafplaats van Bergen is een goed opgezet park met afwisselende grafvelden voor katholieke graven, een algemeen gedeelte, een ereveld, een urnentuin onder de dennen en een strooiveld. In de voorbije jaren is ingezet op natuurlijk beheer van de begraafplaats. Het heeft ervoor gezorgd dat de uitstraling van de begraafplaats mooi groen is en de grafmonumenten, waarvan er veel de moeite waard zijn, goed tot hun recht komen. Het fraaie bomenbestand vormt de basis voor de specifieke sfeer van deze begraafplaats. Bijzonder is verder de aanwezigheid van militaire oorlogsgraven.

5.2.2 Capaciteit

Met 1957 uitgegeven eigen graven en 331 vrije graven is de bezetting van deze begraafplaats goed. In de komende jaren wordt als gevolg van de dubbele vergrijzing een lichte toename van het aantal uitvaarten verwacht. Een deel zal plaatsvinden in reeds in gebruik zijnde graven. Als er per jaar veertig graven nieuw in gebruik worden genomen, is er

ruimte voor acht jaar. Met het ruimen van graven die aan de gemeente vervallen, is het mogelijk de capaciteit op peil te houden.

Op deze begraafplaats staan veel monumenten met kunstuitingen. Hier zal bij afstand en ruimen aandacht voor zijn. Zoals beschreven in paragraaf 4.2.

De capaciteit voor urnenplaatsen is voorlopig voldoende. Jaarlijks worden gemiddeld negen urnenplaatsen in gebruik genomen. Er zijn 190 urnenplaatsen uitgegeven terwijl 134 urnenplaatsen vrij zijn. Ook voor urnengraven geldt een ruiming na einde van de termijn zodat de plaatsen opnieuw gebruikt kunnen worden. Waarschijnlijk gaat het aantal asbestemmingen verdubbelen. Bij de uitgifte van achttien urnenplaatsen per jaar is er ruimte voor de komende zestien jaar. De aula van de begraafplaats in Bergen is in voorbereiding om te worden afgestoten.

5.3 Begraafplaats Schoorl

De begraafplaats is aan de rand van Schoorl gelegen langs de Molenweg. In de overgang van duin naar dorp.

5.3.1 Beeldkwaliteit van park en grafvelden

De inrichting van de begraafplaats heeft in drie fasen plaatsgevonden. De eerste twee delen zijn iets compact van opzet. De laatste uitbreiding is ruimer opgezet. De sfeer van dit deel is daardoor anders. Een harmonisatie van het beeld moet nog plaatsvinden. De praktische elementen als afvalbakken als ook de opslagruimte trekken nu negatief de aandacht. Hier is een kwaliteitsimpuls mogelijk. Clusteren van grafvelden naast open velden is gewenst voor het beeld en verbetering van de exploitatie.

5.3.2 Capaciteit

Met ongeveer 678 uitgegeven eigen graven en 536 vrije graven is de bezetting van deze begraafplaats vrij laag. Als gevolg van de dubbele vergrijzing zal een lichte toename van het aantal uitvaarten plaatsvinden. Een deel zal plaatsvinden in reeds in gebruik zijnde graven. Als er per jaar tien graven nieuw in gebruik worden genomen, dan is er capaciteit voor nog 53 jaar.

De capaciteit voor urnenplaatsen is voldoende. Jaarlijks worden gemiddeld vijf urnenplaatsen in gebruik genomen. Er zijn 48 urnenplaatsen uitgegeven terwijl vijftien urnenplaatsen vrij zijn. Ook voor urnengraven geldt een ruiming na einde van de termijn zodat de plaatsen opnieuw gebruikt kunnen worden. Waarschijnlijk gaat het aantal asbestemmingen minimaal verdubbelen. Bij de uitgifte van tien urnenplaatsen per jaar is er slechts ruimte voor anderhalf jaar. Er is voldoende ruimte aanwezig voor uitbreiden van het aantal urnenplaatsen.

5.4 Begraafplaats Egmond

De begraafplaats van Egmond is aangelegd in 1903 en beslaat ongeveer 7.000 m². De begraafplaats ligt als een vlak veld in het glooiende duinlandschap. Het is nadrukkelijk een culturele invulling in een natuurlijk landschap. Voor deze begraafplaats ligt de kwaliteit in het behoud van de strakke historische vormgeving van het oorspronkelijk ontwerp.

5.4.1 Beeldkwaliteit van park en grafvelden

De kwaliteit van het park kan benoemd worden als uniek en historisch. De carré-vorm met volledig bezette grafvelden is bijzonder. Zo bestaan er niet veel in gebruik zijnde begraafplaatsen meer in Nederland.

De ontwikkeling van deze begraafplaats is gericht op het versterken en herstellen van het totaalbeeld en het historisch karakter. De lijnen van paden, ommuring, grafvelden en een enkele boom vragen om herstel en verbetering van de materiaalkeuze. De historische graven zijn een waardevolle aanvulling op de sfeer.

Om de begraafplaats begaanbaar en bruikbaar te houden zijn opgemetselde keldergraven in de toekomst niet meer gewenst. Deze graven vormen een groot obstakel bij het onderhoud, omdat paden tussen de graven op deze begraafplaats ontbreken. Daarnaast zijn de liggende grafstenen niet passend en voor de begaanbaarheid van de begraafplaats niet gewenst. Een toevoeging aan het historisch karakter is om op termijn uitsluitend staande grafmonumenten op het algemene gedeelte van de begraafplaats te hebben. Een kwaliteitsplan moet hiervoor worden opgesteld.

De begraafplaats van Egmond is een voorziening voor het eigen dorp. Het behoud van deze voorziening op de lange termijn is voor het dorp van grote waarde.

De Stichting Historisch Egmond heeft een inventarisatie ingediend bij de gemeente en vraagt aandacht voor de specifiek waardevolle gedenktekens. Zij stellen het behoud voor van de meest waardevolle

graven, waarvan er 118 graven als historisch interessant zijn aangegeven. Zij zijn beeld- en tijdsbepalend. Het voorstel is om de gemeente de rechten van de graven te laten overnemen indien de rechthebbenden afstand doen. Met dit beleidsplan stellen we vast dat de gemeente graven met historische waarde behoudt.

In het gedeelte met behoudenswaardige historische graven, vak I en II, bevinden zich ook graven zonder bijzonder grafmonument. Wanneer hier opnieuw een graf in gebruik wordt genomen, is het van belang de nieuwe grafmonumenten in stijl, dan wel behoudenswaardige monumenten van elders, worden geplaatst. Dit betekent dat de nieuwe grafmonumenten alleen uit een smalle hoge steen mogen bestaan, zonder liggende steen of tuintje. De bestaande liggende monumenten dienen in de loop der jaren te worden verwijderd. Dit draagt bij aan het evenwicht tussen waardering voor de historie en bruikbaarheid in het heden. Hiervoor moeten nog nadere regels worden opgesteld.

Grondwaterprobleem

Het grondwaterpeil van de begraafplaats is de afgelopen vijftien jaar gestegen. De onttrekking van water aan de duinen is beperkter, wat tot stijging van het grondwater heeft geleid. Het water staat zo hoog dat bij graven die uit drie lagen bestaan, de onderste laag zich in het grondwater bevindt. Hierdoor is de ontbinding van stoffelijke resten onvolledig, een ongewenste situatie.

Wanneer graven opnieuw worden uitgegeven kan dit slechts gebeuren voor twee stoffelijke resten. Voor de reeds uitgegeven graven geldt het recht van gebruik van drie lagen, hetgeen echter sterk ontraden wordt. De gemeente zal in het dagelijks beheer het gebruik van de derde laag vermijden door het aanbieden van alternatieven en maatwerk. Hiermee kunnen extra kosten gemoeid zijn.

5.4.2 Capaciteit

Met ongeveer 680 uitgegeven eigen graven en 445 vrije graven is de bezetting van deze begraafplaats goed. Dat is niet de indruk die je krijgt als je over de begraafplaats loopt. De begraafplaats lijkt voller. Door het ontbreken van paden tussen de graven is de bereikbaarheid van veel graven onvoldoende, wat tot problemen leidt bij de ingebruikname en bij het beheer. Door loopruimte te creëren met het plaatsen van uitsluitend staande monumenten wordt de bereikbaarheid van de graven verbeterd.

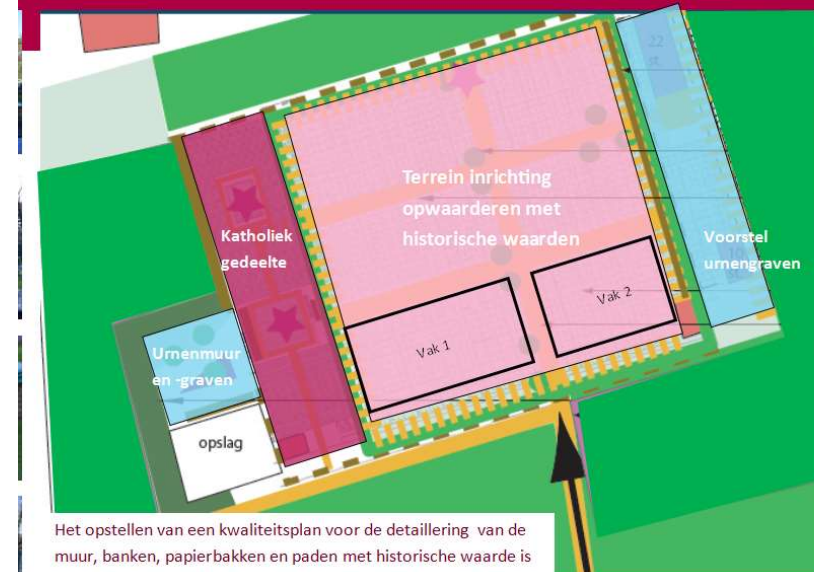
Als gevolg van de dubbele vergrijzing, maar ook een afname van het aantal uitvaarten, zal een lichte toename van het aantal uitvaarten plaatsvinden. Bij de huidige uitgifte van vijftien graven per jaar is de capaciteit theoretisch nog voldoende voor 32 jaar. Dit is echter een optimistische berekening omdat een aantal graven niet bruikbaar is vanwege de slechte bereikbaarheid.

De capaciteit voor urnenplaatsen bestaat uit urnengraven en urnennissen. Samen zijn daarvan 89 uitgegeven, er zijn nog dertig vrije plaatsen. Jaarlijks worden gemiddeld vijf urnenplaatsen in gebruik genomen. Als dit verdubbelt is er niet lang meer ruimte voor de urnengraven.

Voor deze begraafplaats zijn de bovengrondse keldergraven niet langer gewenst. Deze graven maken de bereikbaarheid van de grafvelden erg slecht. Sanering in de loop der jaren, via natuurlijk verloop, is gewenst.

In de nog op te stellen nadere regels voor grafmonumenten moet een aanpassing plaatsvinden voor uitsluitend staande grafmonumenten op het historisch gedeelte.

Verbetering historische waarde begraafplaats Egmond

Het opstellen van een kwaliteitsplan voor de detaillering van de muur, banken, papierbakken en paden met historische waarde is nodig. Het voorstel is het rechter deel omvormen naar urnentuin. Het bestaande katholieke gedeelte en urnentuin handhaven.

Beleidspunten met betrekking tot de specifieke begraafplaatsen:

8. De grondwaterstand op de begraafplaats in Egmond is zodanig hoog dat er slechts twee-diep begraven kan worden. De beheerverordening wordt hier op aangepast.
9. In Bergen en Schoorl de uitgifte van kistgraven clusteren op een beperkt aantal grafvelden. Hierdoor wordt het onderhoud van de begraafplaatsen eenvoudiger en meer ruimte voor urnengraven en natuur
10. Blijvende aandacht geven aan de ontwikkeling van urnenvoorzieningen. Iedere 5 jaar een capaciteits- en inrichtingsplan voor urnenvelden.
11. Voor Schoorl een totaalbeeld op de begraafplaats realiseren door parkbeheer, meubilair en gebouwen in stijl bij elkaar te brengen. Een kwaliteitsplan hiervoor opstellen. Planning: 2019
12. In Egmond de graven met hoge historische waarde behouden.
13. Richtlijnen opstellen voor grafmonumenten die worden geplaatst op het deel met historische graven op de begraafplaats van Egmond.
14. Herstel van de historische waarde van de begraafplaats van Egmond.
15. Het beëindigen van de uitgifte van bovengrondse keldergraven op de begraafplaats van Egmond.
16. Criteria opstellen voor het in stand houden van graven van historisch relevante personen/bekende inwoners.
17. De punten 12 tot en met 15 uitvoeren door het opstellen van een samenhangend kwaliteitsplan begraafplaats Egmond dat een ontwerp, een plan van aanpak en een kostenraming omvat. Planning: 2018

Bijlagen

Bijlage 1

verklarende woordenlijst

<i>grafmonument;</i>	<i>monument (grafsteen) van de rechthebbende op het graf.</i>
<i>urnengraf;</i>	<i>een grondgraf bestemd voor één of meer urnen.</i>
<i>kistgraf;</i>	<i>een graf bestemd voor één of meer grafkisten.</i>
<i>keldergraf (ondergronds en bovengronds);</i>	<i>een bijzondere vorm van een kistgraf, waarbij een stenen of betonnen kelder is gemaakt.</i>
<i>algemeen graf;</i>	<i>een graf bij de gemeente in beheer waarbij gelegenheid wordt geboden tot het doen begraven van een grafkist.</i>
<i>eigen graf;</i> <i>of asbussen. Ook wel particulier graf.</i>	<i>een graf waarvoor een natuurlijk persoon of rechtspersoon het uitsluitend recht is verleend tot het doen begraven van grafkisten of asbussen.</i>
<i>asbestemming;</i>	<i>een aangewezen locatie voor as.</i>
<i>schudden;</i>	<i>het leegmaken van de bovenste graflagen en de stoffelijke resten verplaatsen naar de laag eronder.</i>
<i>ruimen;</i>	<i>het leegmaken van graven en de stoffelijke resten overbrengen naar een verzamelgraf.</i>
<i>grafrusttermijn;</i>	<i>10 jaar voor iedere stoffelijke rest.</i>
<i>uitsluitend recht;</i>	<i>het recht dat verkregen is bij een eigen of particulier graf.</i>
<i>rechthebbende;</i>	<i>de natuurlijke of rechtspersoon op wiens naam het uitsluitend recht is gevestigd.</i>
<i>onderhoudsrecht;</i>	<i>de bijdrage voor het beheer van de begraafplaats, betaald per graf.</i>
<i>grafrecht;</i>	<i>het te betalen recht voor het verkrijgen van een uitsluitend recht, te weten eigen of particulier graf</i>
<i>begraafrecht;</i>	<i>de te betalen vergoeding voor het doen begraven van een kist of urn.</i>

Bijlage 2

uitvaarten en uitgegeven graven totaal								gemeente bergen			
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	gemid- deld	totaal uitgegeven	nog vrij	onbepaalde tijd
Algemeen graf									72	94	
Eigen graf									3315	1312	1702
Kindergraf									43		10
Grafkelder									106	27	81
Urnengraf									233		
Urnennis									96	26	
Verstrooi Monument									7	1	
verstrooien as									24	381	
									3896	1841	1793
begravingen	113	122	111	98	115	82	112	108			
bijzetting in urnen tuin/ m	18	19	13	13	10	18	6	14			
urn in graf	7	8	3	1	1	1	8	4			
asverstrooiing	3	5	3	4	1	6	2	3			

uitvaarten en uitgegeven graven								Bergen			
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	gemid- deld	totaal uitgegeven	nog vrij	waarvan onbep. tijd
Algemeen graf									59	67	
Eigen graf									1957	331	1057
Kindergraf									35	5	10
Grafkelder									7	1	7
Urnengraf									182	128	
Urnennis									8	6	
Verstrooi Monument									5	1	
verstrooien as									12	381	
									2265		1074
begravingen	80	70	74	49	69	52	69	66			
bijzetting in urnen tuin/ m	11	7	5	8	2	10	4	7			
urn in graf	5	5	2	0	0	0	4	2			
asverstrooiing	2	2	2	1	1	3	1	2			

uitvaarten en uitgegeven graven
Egmond

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	gemid- deld	totaal uitgegeven	nog vrij	onbepaalde tijd
Algemeen graf									12	19	
Eigen graf									680	445	309
Kindergraf									1	0	0
Grafkelder									88	26	63
Urnengraf									3	15	
Urnennis									88	20	
Verstrooi Monument									2		
verstrooien as									11		
									885		372
begravingen	17	32	22	26	25	18	25	24			
bijzetting in urnen tuin/ m	2	3	4	3	2	4	2	3			
urn in graf	2	3	1	1	1	1	2	2			
asverstrooiing	1	3	1	3	0	2	1	2			

uitvaarten en uitgegeven graven
Schoorl

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	gemid- deld	totaal uitgegeven	nog vrij	onbepaalde tijd
Algemeen graf									1	8	
Eigen graf									678	536	336
Kindergraf									7		0
Grafkelder									11		11
Urnengraf									48	15	
Urnennis											
Verstrooi Monument											
verstrooien as									1		
									746	559	347
begravingen	16	20	15	23	21	12	18	18			
bijzetting in urnen tuin/ m	5	9	4	2	6	4	0	5			
urn in graf	0	0	0	0	0	0	2	0			
asverstrooiing	0	0	0	0	0	1	0	0			

Bijlage 3

begraven-cremeren

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	gemiddeld	2020
Bergen, sterftcijfer	374	365	425	413	361	389	395	389	404
begraven	113	122	111	98	115	82	112	108	121
aanname voor crematies	261	243	314	315	246	307	283	281	282
verhouding begraven	30%	33%	26%	24%	32%	21%	28%	28%	30%
verhouding cremeren	70%	67%	74%	76%	68%	79%	72%	72%	70%

Bijlage 4

Tarieven

Producten 2017	Castricum			Uitgeest			Heiloo			Bergen	gemiddeld tarief	verschil Bergen tov BUCH gemiddeld
	€		€	€		€	€		€			
eigen graf voor 20 jaar, 2 pers.	€ 1.416,40	€	633,60	€	486,00	€	1.381,20	979,30	141%			
eigen graf voor 10 jaar, 2 pers	€ 708,20	€	425,45	€	377,00	€	639,30	537,49	119%			
grafkelder voor 20 jaar	€ 1.180,64					€	2.776,80	1.978,72	140%			
begraafplaatsonderhoud bij eigen graf	€ 96,20	€	57,30	€	80,50	€	87,25	80,31	109%			
begraafplaatsonderhoud algemeen gr.	€ 37,40	€	28,00	€	24,25	€		29,88	0%			
begraven	€ 629,10	€	598,60	€	1.131,00	€	607,20	741,48	82%			
urnennis voor 20 jaar	€ 1.178,60			€	486,00	€	1.050,20	904,93	116%			
urnennis voor 10 jaar	€ 589,30			€	377,00	€	525,50	497,27	106%			
begraafplaatsonderhoud bij urnennis/	€ 37,40	€	28,60	€	80,50	€	66,20	53,18	124%			
urnengraf voor 20 jaar	€ 1.178,60	€	1.459,90	€	486,00	€	730,95	963,86	76%			
urnengraf voor 10 jaar	€ 589,30	€	972,33	€	377,00	€	319,10	564,43	57%			
begraafplaatsonderhoud bij urnengraf	€ 37,40	€	28,30	€	80,50	€	66,20	53,10	125%			
bijzetten asbus	€ 195,10	€	69,05	€	151,00	€	332,30	186,86	178%			
verstrooien van as	€ 195,10			€	151,00	€	168,90	171,67	98%			
lichten en herbegraven				€	2.263,50	€	1.233,30	1.748,40	71%			

Bijlage 5

De Stichting Historisch Egmond heeft de volgende criteria gehanteerd voor de toets van de graftekens. Het betreft 13 criteria waar de graftekens aan getoetst zijn. Het belangrijkste criterium was dat een grafteken van vóór 1940 moest zijn, daarna is het object geïnventariseerd. Daarnaast ging het om de volgende criteria:

Historische waarde:

1. Als herinnering aan een persoon die iets voor de Egmondse gemeenschap heeft betekend.
2. Als herinnering aan een bepaalde Egmondse gebeurtenis (b.v. de opening van de begraafplaats in 1903 of het verloren gaan van een schip op zee).
3. Vanwege de grote ouderdom van minimaal 75 jaar (geïnventariseerd zijn de graftekens tot 1940, een enkele uitzondering daar gelaten)
4. Vanwege het verhaal van hoe men vroeger met grafstenen omging, bijvoorbeeld hergebruik. (glazen plaatjes over een andere tekst geplaatst).
5. Als er een tijdsbeeld gegeven wordt door bijvoorbeeld bepaalde dichtregels.
6. Als de steenhouwer zijn signatuur heeft achtergelaten.
7. Als er sprake is van een uitgesproken kunsthistorische stijl

Ambachtelijke waarden:

8. Bijzonder steenhouderswerk (ornamenten, bijzondere lettertypen, schrijfschrift, bossing langs de randen (d.w.z. ruw gehakt rondom of als basis), vrijnslag, bouchardeerwerk etc.
9. Geëtste glasplaten.
10. Fotoplaatjes, oude foto's op een ovaalvormig plaatje afgedrukt.

Symboliek (de beeldtaal die ook ongeletterden begrepen):

11. Het aanwezig zijn op grafstenen van funeraire symboliek zoals: de treurboom met rups en vlinder, de palmtak als symbool van overwinning op de dood, kruisen als symbool voor de gekruisigde Christus, de gebroken zuil of de geknakte boom of roos als symbool van een jong afgebroken leven en vele andere. Zie hiervoor publicaties over funeraire symboliek.

Ensemblewaarde

12. Als het grafteken belangrijk is voor het totaalbeeld van de historische begraafplaats, d.w.z. de grijze Belgische hardsteen, de kenmerkende vroeg 20e eeuwse hoofdvormen met name door de acroteria ("oortjes" waaraan destijds bloemkransen werden gehangen), de gotische spitsboog of de klassieke tympanaanvorm (driehoekvorm).

Natuurwaarden

13. Korstmossen als zij in bijzonder grote op opvallende mate op het grafteken voorkomen

De graftekens zijn beschreven en er is een foto bijgevoegd. De waardering vond vervolgens plaats aan de hand van de geformuleerde criteria. Als op het grafteken sprake was van meerdere criteria, dan zijn die opgeteld en aan de hand daarvan gewaardeerd. De volgende cultuurhistorische waardering is daarvoor gehanteerd:

**** 6 punten of meer	ZEER HOGE WAARDEN
*** 5 punten	BIJZONDERE WAARDEN
** 3 of 4 punten	HOGE WAARDEN
* 1 of 2 punten	VAN WAARDE